

Pòrtic

Joan Esculies

**A la recerca
de Prat de la Riba**

Joan Esculies

**A la recerca
de Prat de la Riba**

Pòrtic

Primera edició: juny del 2017

© Joan Esculies, 2017

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Pòrtic

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

ISBN: 978-84-9809-395-7

Dipòsit legal: B. 10.326-2017

Fotocomposició: Víctor Igual, SL

Impressió: Liberduplex

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

TAULA

1. L'home que se'n va	13
2. Prat i <i>el procés</i>	17
3. Mancomunitat o 1714?	23
4. On és Prat de la Riba?	29
5. Castellterçol, <i>sancta sanctorum</i> del primer pujolisme	33
6. Una salut feble	39
7. Prat davant de Prat	43
8. El grimpador	51
9. Crítica a les Bases de Manresa	59
10. Els funcionaris madrilenys	69
11. <i>El compendi catalanista</i>	75
12. Assalt a les corporacions	83
13. Agitprop	89
14. La casa gran del catalanisme	97
15. El consell de guerra i el retir a l'Alvèrnia	103
16. L'home Solidari	111
17. <i>La nacionalitat catalana</i> , aleshores i avui	119
18. President de la Diputació de Barcelona	129
19. El centenari de la Setmana Tràgica	135
20. La consecució d'una autonomia <i>light</i>	143
21. El català i els funcionaris	153

TAULA

22. La unitat cultural, la societat civil i l'imperi	163
23. La inspiració mancomunitària de Pujol	169
24. El relat d'un traspàs	177
25. Les causes de la mort	187
26. Prat és vigent?	197
Bibliografia	207

1

L'HOME QUE SE'N VA

El rector de Castellterçol, Pere Codina, passa el rosari. Són les onze de la nit del dimecres 1 d'agost de 1917. El moribund descansa en una cambra de la mateixa casa on va néixer fa quaranta-sis anys. A la paret hi ha el gravat *La Immaculada Concepció* de Murillo. A la tauleta de nit de l'esquerra del llit, una estatueta daurada de la Puríssima. Als peus, sobre una còmoda, una vitrina amb una imatge de Nostra Senyora dels Dolors.

Al malalt l'envolten el seu cunyat, el canonge Josep Dachs, els dirigents de la Lliga Regionalista, Francesc Cambó i Josep Puig i Cadafalch, la família, l'alcalde, alguns regidors i diputats, els metges, sacerdots, germanes de la Casa de la Caritat i els periodistes de *La Publicidad*, *La Veu de Catalunya* i *La Vanguardia*. Poc abans d'un quart de dotze, Codina resa l'oració dels agonitzants i la ranera del malalt cessa. Un dels doctors en certifica el traspàs. A continuació, els presents obeeixen una ordre no pronunciada: s'agenollen al peu del llit i pregunuen per l'ànima del difunt. Cambó i Puig i Cadafalch surten de l'estança plorosos. Les campanes de l'església toquen a morts.

L'element oficial té segrestada l'única línia telefònica del poble a Barcelona per escampar la nova. Davant d'això, el

diputat lligaire Ramon Albó presta el seu cotxe als periodistes per tal que arribin a les redaccions. Mentre els bisbes de Barcelona i de Vic i l'abat de Montserrat reben la notícia, s'abilla el difunt amb un vestit negre i sobre el pit se li col·loca una petita creu de plata. Moments després es rep un telegrama del president del consell de ministres d'Espanya. «Que Dios le dé fuerzas y que Él devuelva la salud al enfermo». El desig d'Eduardo Dato arriba tard. Sobre el cadàver, encara al llit mortuori, es col·loca un vel blanc.

L'endemà el cos s'introdueix en un luxós fèretre de caoba envernissada, amb nanses de plata i bronze. A migdia, a l'Ajuntament de Castellterçol, s'efectua un ofici de *corpore insepulto* al qual assisteixen l'esposa i els quatre fills del difunt. A primera hora de la tarda del divendres el fèretre en un cotxe furgó deixa enrere el poble i travessa Sant Feliu de Codines, Bigues i Riells, l'Ametlla del Vallès, la Garriga, les Franqueses, Granollers, Palou, Montornès, Montcada, Santa Coloma de Gramenet i Sant Adrià de Besòs. A les sis de la tarda la marxa arriba davant del monument a l'alcalde Francesc de Paula Rius i Taulet, al Saló de Sant Joan,¹ a tocar del parc de la Ciutadella. El reben les autoritats, que acompanyen la comitiva cap al Palau de la Diputació, seu de la Mancomunitat de Catalunya.

Instal·lada a la capella de Sant Jaume, la capella ardent es pot visitar un parell d'hores a la nit. La cua d'interessats és immensa. De matinada es resen misses al difunt i a les nou del matí i fins a les tres de la tarda del dissabte 4 d'agost la capella es torna a obrir als devots i als curiosos. Els macers de la Diputació i l'Ajuntament i els mossos d'esquadra vetllen el cos. Les banderes onegen a mitja asta amb crespons negres. L'enllumenat dels carrers s'ha encès. A quarts de quatre la

1. En l'actualitat, passeig de Lluís Companys.

comitiva, encapçalada pel governador civil de Barcelona, Leopoldo Matos, i l'alcalde, Lluís Duran i Ventosa, acompanya el fèretre fins a la catedral. Arreu l'assistència és multitudinària.

A la capella que ara acull el difunt hi ha una reproducció de la creu del monestir de Pavia i a l'altar el reliquiari de Sant Jordi. Enllestida la cerimònia, el cotxe fúnebre condueix el cadàver fins al cementiri Nou on, a les vuit del vespre, rep sepultura. En poques ocasions, potser el 1902 pel traspàs de mossèn Cinto, s'ha vist a Barcelona una mostra de dol tan gran. «L'enterrament —descriu un cronista— és una de les manifestacions més grans de dol que ha presenciat Catalunya, portades les seves despulles solemnement per les carreteres enmig d'una gran gentada al lloc del repòs. Sembla que la coincidència d'aquesta mort amb els dies agitats que passem vulgui tenir un valor simbòlic. Potser enterrem tot un període i tota una concepció de la nostra vida política».²

L'home que se'n va és Enric Prat de la Riba. El president de la Mancomunitat ha finat a conseqüència de la malaltia de Basedow. Així ho diagnostica el seu darrer i prestigiós metge, el doctor August Pi-Sunyer. Segons *La Veu de Catalunya*, òrgan de la Lliga Regionalista, el partit del difunt, Prat ha expressat en el llet de mort al seu secretari que «el doctor ja t'haurà dit el que jo tinc, la malaltia que jo et deia, però a mi no em diuen el diagnòstic: aquest *aplantanament*, aquest dormir, són símptomes del punt de gravetat en el que em trobo».³

2. El cronista és Amadeu Hurtado i el text original està escrit en temps passat. Extret de Lluís CARULLA, *Centenari del Naixement d'Enric Prat de la Riba. 29 de novembre de 1870. Nadal del 1970*, Barcelona, Edigraf, 1970, sp.

3. Segons la partida de defunció d'Enric Prat de la Riba, 1 d'agost de

En el perfil biogràfic que li dedica el seu diari, s'afirma que «de resultes de l'empresonament [el 1902] Prat va contraure una greu malaltia que l'obligà a anar al Sanatori de Durtol on arribà al llindar mateix de la mort. Aquesta malaltia va mantenir allunyat el senyor Prat de la vida activa de la política des de mitjans de 1902 fins al cap d'any de 1904».⁴ Poques setmanes després del traspàs, apareixerà una primera biografia d'urgència i, per tant, breu. L'autor, Martí Esteve, escriptor lligaire, col·laborador de *La Veu* i advocat de la secció d'estudis jurídics de la Mancomunitat i de la *Revista Jurídica de Catalunya*, diu: «des de l'empresonament, l'activitat de Prat de la Riba va disminuir. A la presó havia contret una malaltia que inspirava forts temors [sobre la seva salut]».⁵

Prat de la Riba, doncs, ha mort a conseqüència d'una malaltia contreta en una breu estada a la presó quinze anys enrere. Però, és segur això? O pot ser que ens trobem davant d'un malentès, d'un error, d'una ignorància o d'una mistificació, o de tot a la vegada, sostingut, obviat i promogut durant un segle? I, més enllà d'aquesta qüestió, qui era el primer president de la Mancomunitat? És vigent encara la seva figura i el seu llegat polític o Prat de la Riba és ja tan sols el nom d'una estació de les línies 9 i 10 del metro de Barcelona?

1917. Arxiu del Registre Civil de Castellterçol, Barcelona; August Pi-Sunyer a la publicació *Full Català* de Mèxic, 1942, recollit a Francesc SOLDEVILA, *Història dels catalans*, vol. 5, Barcelona, Ariel, 1968, p. 3070-3071; «En Prat agònic», *La Veu de Catalunya*, 2 d'agost de 1917, p. 5.

4. «1870-1917», *La Veu de Catalunya*, 2 d'agost de 1917, p. 6.

5. Martí ESTEVE, «Biografia de don Enric Prat de la Riba», *Quaderns d'Estudi*, any III, vol. I, n. 1, octubre de 1917, p. 6.